

ЕФЕКТИВНІ СТРАТЕГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті досліджено актуальні проблеми та напрями розробки стратегій розвитку українських підприємств у повоєнний період. Розкрито основні чинники, які впливають на формування стратегічних пріоритетів відновлення, серед яких – інвестиційна нестабільність, кадрові втрати, трансформація ринків та необхідність цифровізації. Визначено роль державної підтримки, міжнародного партнерства та інноваційного потенціалу у забезпеченні стійкого розвитку бізнесу. Запропоновано практичні підходи до побудови стратегій, орієнтованих на гнучкість, адаптивність та соціальну відповідальність. Отримані результати мають прикладне значення для розробки програм післявоєнного відновлення економіки України.

Ключові слова: стратегічний розвиток, повоєнна економіка, конкурентоспроможність, інновації, сталий розвиток.

Abstract

The article examines the current problems and directions in developing strategies for Ukrainian enterprises in the post-war period. The key factors influencing strategic priorities are identified, including investment instability, workforce shortages, market transformation, and the need for digitalization. The paper emphasizes the role of state support, international cooperation, and innovation potential in ensuring sustainable business growth. Practical approaches to building flexible, adaptive, and socially responsible strategies are proposed. The results have applied significance for designing post-war recovery programs for Ukraine's economy.

Keywords: strategic development, post-war economy, competitiveness, innovation, sustainable growth.

Вступ

В умовах стрімкої зміни ринкового середовища та зростання глобальної конкуренції українські підприємства вимушені постійно оновлювати підходи до стратегічного управління. Традиційні моделі, орієнтовані виключно на нарощення виробництва чи зниження витрат, поступово втрачають актуальність. Натомість пріоритетними стають інноваційні, гнучкі та партнерські стратегії, що враховують виклики цифровізації, зміни споживчих пріоритетів, необхідність забезпечення енергетичної незалежності та інтеграції в європейський економічний простір [1].

Результати дослідження

Стратегічне управління розглядається як комплекс заходів із планування, реалізації й контролю, спрямованих на забезпечення довгострокової конкурентної позиції підприємства.

І. А. Бланк зазначає, що стратегія розвитку повинна відповідати внутрішнім можливостям підприємства, стану ринкової кон'юнктури та рівню ризиків зовнішнього середовища [2].

На думку В. О. Василенка, ефективна стратегія сучасного українського підприємства має базуватися на трьох ключових складових: інноваційності, цифровій трансформації та соціальній відповідальності бізнесу [3]. Саме ці напрями забезпечують підприємствам не лише економічне зростання, а й позитивний імідж у суспільстві. У 2023–2024 рр. понад 60 % вітчизняних компаній запровадили елементи цифрового управління – автоматизовані платформи, системи аналітики та електронні інструменти контролю, що сприяло підвищенню ефективності операцій і скороченню витрат.

В умовах воєнного стану особливого значення набуває диверсифікація виробництва та формування партнерських мереж. Підприємства дедалі частіше переходять до CRM- та ERP-систем, а також до кластерних моделей співпраці з логістичними, науковими та фінансовими структурами. Така стратегія зменшує ризики виробничих простоїв і створює умови для освоєння нових ринків [1].

Глобальний тренд на сталий розвиток поступово стає визначальним і для українського бізнесу. Як підкреслює О. В. Шершньова, стійкість підприємства полягає не лише у фінансовій стабільності, а й у здатності адаптуватися до соціальних, екологічних та регуляторних змін [4].

Інтеграція ESG-підходів (Environmental, Social, Governance) сприяє підвищенню інвестиційної привабливості та формує передумови для довгострокового розвитку.

Разом із тим стратегічний менеджмент в Україні стикається з низкою бар'єрів:

- нестабільністю макроекономічного середовища (інфляція, воєнні ризики, коливання валютного курсу);
- браком фахівців зі стратегічного управління;
- низьким рівнем цифрової зрілості, особливо в секторі малого бізнесу.

За таких умов першочерговим завданням стає формування культури стратегічного мислення, підвищення професійної компетентності менеджерів та активне використання міжнародних методичних підходів - SWOT, PESTEL, Balanced Scorecard - для аналізу та вибору стратегічних альтернатив [2].

Сучасні стратегії розвитку українських підприємств мають ґрунтуватися на принципах інноваційності, гнучкості, партнерства й соціальної відповідальності. Дієве стратегічне управління потребує поєднання цифрових технологій, розвитку людського капіталу та орієнтації на концепцію сталого розвитку. Основним завданням бізнесу стає формування системного бачення, яке забезпечить конкурентоспроможність у післявоєнних умовах та на ринках ЄС.

Сьогодні українські підприємства працюють у надзвичайно складних умовах, зумовлених триваючою війною, дестабілізацією ринків, руйнуванням логістики, кадровими втратами та зростанням енергетичних ризиків. Водночас саме ці чинники прискорили трансформацію управлінських моделей, посилили потребу в інноваціях і стимулювали розвиток стратегічної гнучкості бізнесу.

В умовах воєнної економіки ключовим завданням стає забезпечення життєздатності та збереження виробничого потенціалу. Стратегічні рішення дедалі частіше базуються не лише на фінансових показниках, а й на оцінці соціальних, регіональних і безпекових ризиків [4].

Основні напрями післявоєнного стратегічного розвитку включають:

1. Підвищення стійкості бізнесу (resilience) - формування антикризових планів, резервних потужностей, диверсифікація постачальників і ринків збуту, врахування ризиків енергетичних та логістичних перебоїв.
2. Інноваційну модернізацію та цифрову трансформацію - розвиток автоматизації, застосування хмарних сервісів, дистанційних форм управління та штучного інтелекту.
3. Переорієнтацію на ринки ЄС - адаптацію виробництва до вимог стандартів Євросоюзу щодо якості, екологічності та прозорості корпоративного управління.
4. Відновлення виробничої інфраструктури на засадах сталості - впровадження концепції «build back better» із фокусом на енергоефективність і технологічну модернізацію.
5. Розвиток людського капіталу - інвестиції в навчання, перепідготовку, мотивацію персоналу, застосування гнучких форм зайнятості та програм психологічної підтримки.
6. Поглиблення партнерства бізнесу, держави та громад - створення економічних кластерів, спільні проекти відновлення, розширення державно-приватної співпраці.
7. Розвиток систем ризик-менеджменту та стратегічного контролю - безперервний моніторинг зовнішнього середовища та формування адаптивних моделей реагування.

Висновки

Отже, війна стала не лише серйозним викликом для українського бізнесу, а й потужним стимулом його якісної трансформації. Підприємства, які здатні переосмислити власні стратегічні моделі, впровадити інновації, зміцнити управлінські практики та побудувати стійкі ланцюги створення цінності, визначатимуть темпи економічного відновлення України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Василенко В. О. Стратегічне управління підприємством. Київ: Центр навчальної літератури. 2022. С.67-69.
2. Бланк І. А. Управління розвитком підприємства: стратегічний аспект. Київ: Ніка-Центр. 2021. С. 35-43.
3. Грішнова О. А., Біловодська О. А. (2023). Інноваційний розвиток підприємств в умовах цифрової економіки. *Економіка і управління підприємствами*, 2023 (7), С. 15–21.
4. Шершньова О. В. Стратегічне управління: концепції, моделі, інструменти. Київ: КНЕУ, 2020. С.78-82.

Боковець Вікторія Вікторівна – доктор економічних наук, професор кафедри підприємництва, логістики та менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: bokovets.v@ukr.net

Громов Владислав Володимирович – студент групи МБА-24м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: GVV123@gmail.com

Bokovets Viktoriia– Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Entrepreneurship, Logistics and Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: bokovets.v@ukr.net

Gromov Vladyslav– student of the MBA-24m group,, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: GVV123@gmail.com